

RESSENYA DEL LLIBRE *LO SINDICAT DE PALMA. CENT ANYS DE COOPERATIVISME (1919-2019)*

JOSEP LLUÍS FILELLA CUBELLS

Coordinador de l'edició

joseplluisfilella@gmail.com

{Data de lliurament i acceptació: juny de 2021}

FILELLA, J.L. (coord.); PARDELL, J.; GALCERAN, A.; SAS, R.; FILELLA, F.; VERNET, O.; BOQUÉ, R. (2019). *Lo Sindicat de Palma. Cent anys de cooperativisme (1919-2019). Agrícola i Secció de Crèdit la Palma SCCL. 400 pàgs.*

Molts pobles arreu del país celebren, en aquest primer quart de segle XXI, el Centenari de la cooperativa local, que va néixer com a sindicat agrícola. És el cas de la Palma d'Ebre, que, també com molts d'aquests pobles aprofita l'esdeveniment per endegar la publicació d'un llibre commemoratiu de l'entitat, la qual, en el nostre cas, ha estat clau en el desenvolupament econòmic, social i cultural de la vila dels darrers cent anys.

Una primera valoració que cal fer és que el llibre que presentem va més enllà d'una mera crònica local, atès que, si bé el relat es contextualitza en la realitat de la Palma, l'enfocament està fet des d'una perspectiva de país, la qual cosa li dona validesa per transportar l'anàlisi a d'altres llocs que tinguin com a eix un sindicat olier: com van néixer els sindicats?; per què en alguns pobles se'n crearen i en d'altres no?; com van viure l'efervescència dels anys de la República?; com van superar el sotrac de la guerra?; com s'adaptaren als anys magres de la postguerra?; quin paper jugaren durant l'estraperlo?; com lideraren la recuperació del anys 50 i el desenvolupament local dels 60?; com feren el pas de les velles estructures franquistes al model democràtic?; quina repercussió tingué per a la pagesia l'entrada al mercat eu-

ropeu i la integració en la PAC?; com s'han hagut d'adaptar les cooperatives als reptes de competitivitat, sostenibilitat i qualitat que exigeix el mercat actual? Totes aquestes preguntes troben resposta en la primera part del llibre, que ha estat elaborada seguint un eix cronològic, des dels orígens del Sindicat fins a avui en dia.

La segona part del llibre fa un repàs per les diverses seccions de l'entitat, la qual cosa, a més de l'interès històric, afegeix informació des d'altres disciplines de les ciències socials com són l'etnologia, l'antropologia, la sociologia o l'economia.

Així, pel que fa a les seccions del fruit —oli, vi i ametlla— podem esbrinar, entre d'altres coses: com ha evolucionat el sistema de recol·lecció i entrada de les olives; com s'ha anat transformant el procés de xafar-les, des dels molins de moles i premses tradicionals fins a l'actual sistema continu; com s'ha organitzat la feina dels moliners en cadascun d'aquests models; per què algunes cooperatives olieres van emprendre la creació d'un celler cooperatiu i van haver de tancar-lo dècades més tard per la impossibilitat d'adaptar-se a l'evolució del mercat; quina ha estat la importància del conreu de l'ametlla com a producte complementari i quines vicissituds n'han condicionat la comercialització. I, si filem més prim, podem saber com es fa el rendiment de les olives i de les ametlles o com es calcula l'hectograu (com a base de pagament del raïm).

Pel que fa a altres seccions, també aporta moltes respostes sobre: quina ha estat la importància de la caixa rural i la secció de crèdit, com a braç financer de l'entitat i com a mecanisme redistribuidor de recursos, mitjançant l'estalvi i el crèdit, entre els associats; quines mercaderies han proveït els sindicats i com aquestes han anat variant al llarg del temps; o, com s'ha anat configurant la mutualitat o protecció de la població pagesa.

Tampoc es deixà de banda la funció social i recreativa, que en el cas de la Palma ha estat fonamental. Així, podem saber: per quines raons els sindicats van incorporar aquesta funció; com la secció s'ha anat adaptant a les diverses conjuntures; o com, durant molts anys, la Cooperativa ha estat la dinamitzadora del lleure local amb la programació de cinema, ball, festes majors o d'altres festivitats.

La contribució de les dones al Sindicat també es recull en el llibre. Malgrat que els sindicats nasquessin amb un marcat accent androcentrista, es fa esment al paper que van tindre les dones en la fundació del Sindicat i en cada etapa històrica; a les tasques que han aportat; o, a com s'han anat integrant en la dinàmica de la Cooperativa fins a conquerir àmbits de participació i responsabilitat. Però també es plantegen quines continuen sent les mancances quan a igualtat de gènere.

El llibre ha estat prologat pel doctor Antoni Gavalrà, una de les persones que millor coneix el moviment sindical i cooperatiu a les comarques de Tarragona, que sintetitza a la perfecció la «voluntat de divulgació didàctica» que persegueix el llibre. Així escriu:

El llibre en conjunt té molts encerts. Un és el tractament dels capítols, enunciats amb claredat. Aquests són tractats sempre amb un breu resum introductor, esquemàtic, de què s'hi trobarà a continuació, seguit d'una anàlisi interpretativa, aspecte que demostra solvència, lligant-ho com cal amb la història de Catalunya per copsar adequadament el que succeí i succeeix en cada moment històric. Aquesta visió s'alimenta amb una selecció de fotografies generosa, curosament treballada, que ajuda a entendre i visualitzar allò que s'hi escola.

“MALGRAT QUE
ELS SINDICATS
NASQUESSIN AMB
UN MARCAT ACCENT
ANDROCENTRISTA,
ES FA ESMENT AL
PAPER QUE VAN
TINDRE LES DONES
EN LA FUNDACIÓ DEL
SINDICAT I EN CADA
ETAPA HISTÒRICA;
A LES TASQUES QUE
HAN APORTAT; O, A
COM S'HAN ANAT
INTEGRANT EN LA
DINÀMICA DE LA
COOPERATIVA FINS A
CONQUERIR ÀMBITS
DE PARTICIPACIÓ I
RESPONSABILITAT.”

Lo Sindicat de la Palma

Cent anys de cooperativisme (1919 - 2019)

JOSEP LLUIS FILELLA CUBELLS (COORDINADOR) • JOAN PARDELL PARDELL • ANTONI GALCERAN MASSÓ
RICARD SAS FILELLA • FRANCESC FILELLA CUBELLS • ORIOL VERNET PARDELL • RICARD ROGUÉ MARTÍ

L'última part del llibre recull una entrevista a membres de la Junta de la Cooperativa actual, amb càrrecs en institucions vinculades a l'oli, sobre els reptes de futur als quals hauran d'enfrontar-se les cooperatives del segle XXI. Les respostes que s'hi donen estan en sintonia amb la sentència amb la que el doctor Gavalrà clou el Pròleg: “Ha de quedar clar que la pagesia cooperativista ha de viure de la terra. [...] El futur d'una Catalunya harmònica requereix bona entesa per part de tots els sectors implicats. Iniciativa, responsabilitat, unió i esforç seran sempre necessaris. Aquests són aspectes que cal preservar. Les paraules del llibre en donen fe. Així, segur que hi haurà futur.”